

Наливайченко Світлана Петрівна,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри економіки
підприємства,
Снігур Євгенія Сергіївна,
магістрант

338.512-044.57

ФАКТОРИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ВАТ «ЗАВОД «ФІОЛЕНТ»

Актуальність питань вивчення факторів та шляхів зниження собівартості полягає в тому, що у системі показників, що характеризують ефективність виробництва, одне з провідних місць належить собівартості продукції. У ній відбиваються всі сторони виробничої й фінансово-господарської діяльності підприємства: рівень використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якість роботи окремих працівників і керівництва в цілому.

В умовах ринкової економіки, коли головною метою підприємств є прагнення до одержання максимального прибутку, зниження собівартості продукції стає головним чинником на шляху його підвищення. Собівартість продукції є не тільки найважливішою економічною категорією, але і якісним показником, на підставі якого можна судити про ефективність використання підприємством різноманітних видів ресурсів, а також про рівень організації праці на підприємстві. Аналіз собівартості продукції дозволяє з'ясувати тенденції зміни цього показника, визначити вплив факторів на його приріст і на цій основі дати оцінку роботи підприємства по використанню можливостей зниження собівартості продукції.

Метою статті є визначення факторів та основних шляхів зниження собівартості продукції ВАТ «Завод «Фіолент» на основі аналізу собівартості.

Питання визначення факторів та шляхів зниження собівартості продукції завжди мало вагоме значення і знаходилося в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних спеціалістів. В основі визначення основних шляхів зниження собівартості продукції – вивчення факторів, що на впливають на неї, аналіз собівартості та, як наслідок, виявлення резервів зниження. Вагомий внесок у дослідженні даного питання зробили такі науковці, як: Чумаченко М. Г, Абрамов А. П., Аксьонов О. М., Боллох М. А., Мішарін А. С., Бойчик І. М., Пушкар М. С.

Зниження собівартості продукції вигідне як для кожного підприємства, окремого його підрозділу, так і для суспільства [1, с. 70–71]. Зниження собівартості залежить від цілого ряду факторів, які можна умовно розділити на дві групи: внутрішньо- і позавиробничі. До внутрішньовиробничих відносяться фактори, на які підприємство може вплинути в процесі управління; перш за все, це застосування передової техніки і технології, поліпшення організації виробництва і праці, мотивація високопродуктивної праці і т. п. Позавиробничі це фактори, на які підприємство не може безпосередньо вплинути: ціни на сировину, тарифи на паливо і електроенергію, ставки податків і відрахувань, природні умови і т. д [2, с. 206–207].

Аналіз собівартості продукції – комплексне вивчення й дослідження узагальнюючих показників собівартості продукції та їх трансформації у більш конкретні з метою розв'язання аналітичних завдань: встановлення місця і ролі показника собівартості в оцінці досягнутої ефективності виробництва; розробки принципової схеми аналізу на основі класифікації факторів і резервів зниження собівартості; визначення методів вимірювання факторів і резервів зниження собівартості; встановлення основних напрямів використання виявлених резервів, раціонального використання виробничих ресурсів в поточному і перспективному плануванні собівартості. Усі ці завдання лежать в основі системного підходу до аналізу собівартості продукції, мета якого – інформаційне забезпечення і всебічна оцінка досягнутих результатів щодо формування витрат, обґрунтування управлінських рішень [3, с. 138, с. 161]. Таким чином, аналіз собівартості продукції має на меті підвищити ефективність виробничої і управлінської діяльності підприємства завдяки виявленим резервам зниження витрат [4, с. 4–7].

Розглянемо наведену проблему на прикладі продукції ВАТ «Завод «Фіолент». Об'єктом аналізу є електроінструмент електролобзик ПМЗ-600, оскільки він займає найбільшу частку в загальному обсязі виробництва ВАТ «Завод «Фіолент». Аналіз собівартості даного продукту за 2008 – 2010 р. р. був проведений за статтями калькуляції (табл. 1) [5]. Класифікація витрат за статтями

калькуляції дозволяє вивчити витрати по місцю їх виникнення, виявити їх зміни по окремим підрозділам підприємства, а також дає можливість розподілити витрати по видам продукції і визначити собівартість одиниці продукції [3, с. 148–150].

Таблиця 1

Аналіз собівартості виробу «Електролобзик ПМЗ-600» на одиницю продукції

Статті калькуляції	Собівартість ПМЗ-600, грн.			Відхилення, %		
	2008р.	2009р.	2010р.	2009р. до 2008р.	2010р. до 2009р.	2010р. до 2008р.
Сировина і матеріали	26,33	29,00	30,31	+10,14	+4,52	+15,12
Покупні комплектуючі вироби	45,58	45,86	43,65	+0,61	-4,82	-4,23
Вироби ДП «Фіолент-мехпласт»	28,39	27,75	29,10	-2,25	+4,86	+2,50
Транспортно-заготівельні витрати	1,91	1,97	2,01	+3,14	+2,03	+5,24
Всього матеріальні витрати	102,21	104,58	105,07	+2,32	+0,47	+2,80
Основна заробітна плата	30,16	31,38	31,96	+4,05	+1,85	+5,97
Відрахування в Фонд соц. захисту	11,35	11,81	12,03	+4,05	+1,86	+5,99
Загальновиробничі витрати	69,42	67,58	66,90	-2,65	-1,01	-3,63
Виробнича собівартість	213,14	215,35	215,96	+1,04	+0,28	+1,32
Адміністративні витрати	12,95	13,03	13,09	+0,62	+0,46	+1,08
Гарантійний ремонт	3,35	3,40	3,40	+1,49	0	+1,49
Витрати на збут	6,46	6,54	6,70	+1,24	+2,45	+3,72
Повна собівартість	235,90	238,32	239,15	+1,03	+0,35	+1,38

У цілому за 3 роки собівартість зросла на 1,38%, або на 3,25 грн. Це було зумовлено підвищенням цін на матеріали, сировину, енергоресурси, підвищенням заробітної платні згідно з галузевою угодою. Найбільше зростання спостерігалось у таких статтях витрат, як «Сировина та матеріали», «Вироби ДП «Фіолент-мехпласт», «Основна заробітна плата» та «Відрахування в Фонд соціального захисту». Витрати на покупні комплектуючі та загальновиробничі витрати зменшилися на 4,23% і 3,63% відповідно. Основними факторами зниження собівартості продукції ВАТ «Завод «Фіолент» є підвищення технічного рівня виробництва, поліпшення організації виробництва і праці, зниження оплати праці, введення і освоєння нових цехів та виробничих одиниць, зниження матеріаломісткості та енергоємності продукції, зміна обсягу та структури продукції та виробництва, оптимізація витрат.

Також з наведеного аналізу можна зробити висновок, що найбільшу питому вагу у структурі собівартості займають матеріальні витрати (у 2008 р. – 43,33%, у 2009 р. – 43,88%, у 2010 р. – 43,93%). Це свідчить, що виробництво продукту «Електролобзик ПМЗ-600» є матеріаломістким. Проаналізувавши собівартість інших продуктів, можна зробити висновок, що дана тенденція повторюється. Тобто матеріальні витрати є найбільш впливовими щодо формування собівартості виробленої продукції. Тому основні шляхи зниження собівартості будуть пов'язані насамперед зі зниженням матеріальних витрат.

Найбільшу частку в структурі витрат ВАТ «Завод «Фіолент» займають матеріальні витрати. Отже основними факторами зниження собівартості продукції ВАТ «Завод «Фіолент» є зниження матеріальних витрат, оптимізація логістичних витрат. Аналіз показав, що зростання матеріальних витрат часом не виправдані, не пов'язане з динамікою обсягів виробництва як продукту «Електролобзик ПМЗ-600», так і інших виробів. Дана ситуація є наслідком, перш за все, недостатнього та нерегулярного контролю над рівнем цін та якості сировини та матеріалів, комплектуючих виробів. Враховуючі масштаби підприємства та значні обсяги покупних матеріалів, сума втрат від неефективного управління матеріальними витратами через деякий час може виявитися достатньо значною. Як наслідок, підприємство може опинитися у складному фінансовому становищі. Тому доречним буде впровадження контролю якості матеріалів та комплектуючих та контролю їх використання.

Література

1. Давидович І. С. Контролінг: [навч. посіб.] / І. С. Давидович — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 552 с.
2. Череп А. В. Управління собівартістю: [монографія] / А. В. Череп; Запорізь. нац. техн. ун-т. — Х.: ІНЖЕК, 2006. — 373 с.
3. Грабовецький Б. С. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / Б. С. Грабовецький. — К.: ЦУЛ, 2009. — 256 с.
4. Садовников А. А. Экономический анализ резервов снижения себестоимости промышленной продукции на предприятии / А. А. Садовников // Машиностроитель.-2007.—№ 12.
5. Статистичні дані з діяльності ВАТ «Завод «Фіолент» [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/participant/14309586>.